

w Biuletynie
DZIAŁ INFORMACJI I BIBLIOTEKI
I WIEDZY
ul. W...
21-5...
tel...

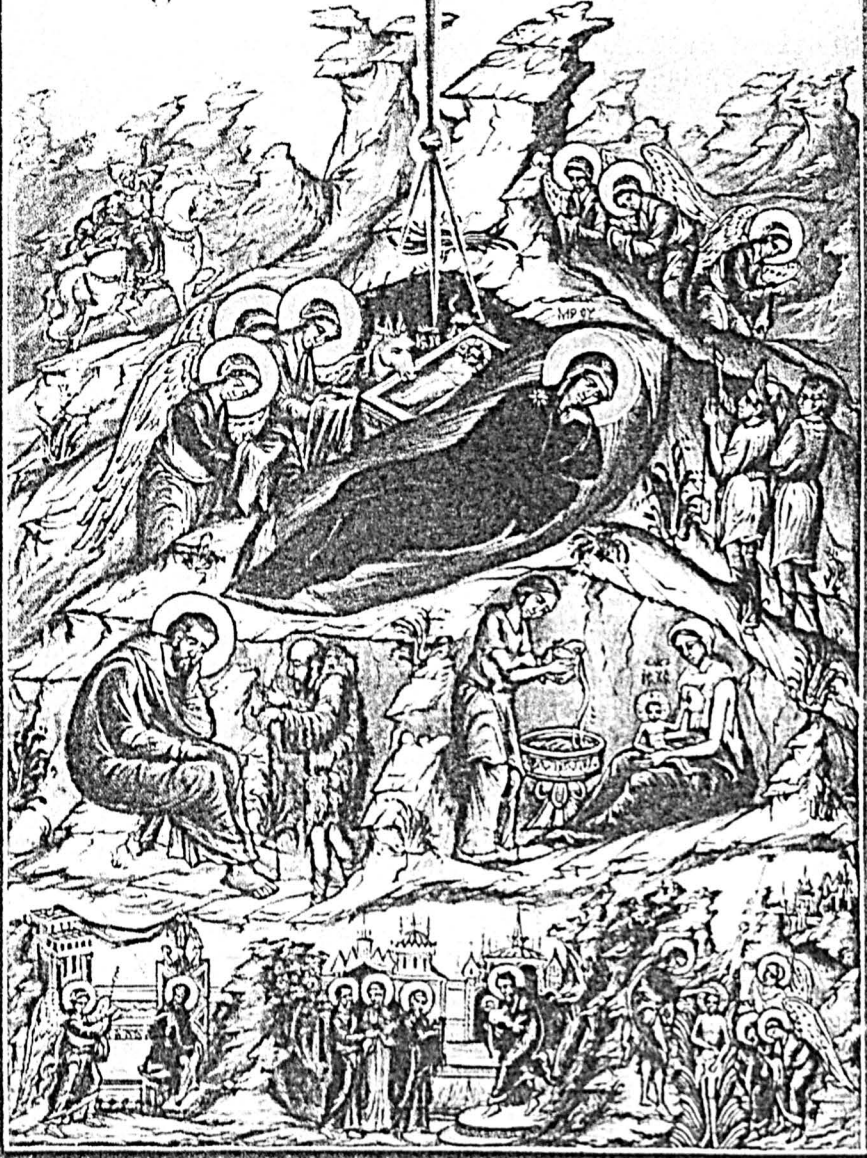

Parafialne wiadomości
„KODEŃSKI PŁOMYK”

Nr 1/15 Styczeń 2001

В Рождеством

Христовым!

Narodzenie Chrystusa

Cóż ofiarujemy Tobie, Chryste, gdy dla nas na ziemi objawiłeś się jako człowiek? Każde ze stworzeń, będące Twoim dziełem, przynosi Tobie dziękczynienie: Aniołowie przynoszą Ci śpiew, niebiosa gwiazdę, magowie swoje dary, pasterze swój zachwyt, ziemia grotę, pustynia żłób, my zaś Matkę Dziewicę³⁷.

Stichera nieszpórów Bożego Narodzenia

W kulturze, w której poczucie Bożej obecności staje się coraz rzadsze, wielu ludzi postrzega Chrystusa jako dawno umarłego, spowitego mitami nauczyciela, który żyje jedynie w blaknącym wspomnieniu. Są uczeni, którzy pracowicie usiłują stwierdzić, które ze słów przypisywanych Jezusowi w Nowym Testamencie były faktycznie przez niego wypowiedziane. Jednak nawet sceptycy obchodzą Boże Narodzenie, przynajmniej do pewnego stopnia. Nie wchodzi tu w paradę problem cudów, bo cóż może być zwyczaj-

³⁷ *The Festal Menaion*, tłum. z greki Matka Mary i Archimandryta Kallistos Ware (London: Faber & Faber, 1996), s. 252

OBLICZE ZBAWICIELA ORAZ IKONY ŚWIĄTECZNE

niejszego od narodzin? Skoro Jezus żył, to musiał się urodzić, tak więc wierząc tylko trochę (lub w ogóle nie wierząc) w pozostałą część doktryny chrześcijańskiej możemy świętować jego narodziny, niezależnie od stopnia naszego zaangażowania w wiarę. Coraz bardziej oddala się od nas znaczenie święta Paschy, lecz zostało przynajmniej nieco radości z Bożego Narodzenia. Może się stać tak, że w końcu te właśnie święta przyprowadzą nas z powrotem do wiary w całym jej bogactwie. Zostaniemy ocaleni przez Boże Narodzenie.

Tradycyjna ikona Bożego Narodzenia, choć prastara, uwzględnia nasz „współczesny” problem. W jej prawej dolnej części znajdujemy przygnębionego Józefa, słuchającego jakiejś postaci, przedstawiającej coś, co moglibyśmy nazwać „głosem nieoświeconego rozumu”. Jako że ikony głęboko milczą, możemy swobodnie dociekać powodów, dla których Józef jest tak posępny. Jedno z wyjaśnień mówi, że nie może on do końca uwierzyć w to, co mu się przydarzyło. Działanie Boga wdziera się w nasze życie w tak przyziemny, fizyczny sposób. Kobieta rodzi dziecko, jak to czyniły wszystkie kobiety od czasów Ewy. Józef był świadkiem tego porodu; nie różnił się on niczym od innych, z wyjątkiem tego, że miał miejsce w bardzo nędznych warunkach, w grocie, służącej do przechowywania zwierząt w czasie chłodów. Józef miał sny, słyszał głosy anielskie i na wiele sposobów otrzymał pocieszenie, iż dziecko zrodzone z Marii to nikt inny, tylko Ten Oczekiwany, Pomazaniec, Syn Boży. Ale wiara przychodzi z trudem. Wysiłek rodzenia jest tak wytężony, że widać go w spoczywającej figurze Marii – taki jest też wysiłek, aby uwierzyć. Maria przeszła już ten etap swej walki, lecz Józef wciąż się zmaga.

Motyw ten obecny jest nie tylko w twarzy Józefa. Surowa czerń grotu, w której rodzi się Chrystus, umieszczona w samym centrum ikony, symbolizuje wszelką ludzką niewiarę, lęk, całą beznadziejność. Pośrodku bezgwiezdnej nocy panującej w grocie naszej rozpacz Chrystus, „Słońce Prawdy”, wkracza do historii przybrawszy ciało Marii. Tak właśnie napisał św. Jan Ewangelista na początku swej Ewangelii: „A światłość w ciemności świeci i ciemność jej nie ogarnęła”.

Ikona Bożego Narodzenia jest jaskrawym przeciwieństwem sentymentalnych wyobrażeń, do jakich przyzwyczailiśmy się w sztuce Zachodu. Na ikonie nie ma urzekającego Betlejem, skapanego w świetle bożonarodzeniowej gwiazdy, lecz tylko poszarpana skalista góra ze skąpą roślinnością. Naga skała sugeruje trud-

ny, nieprzychylny świat, w którym przeżycie oznacza prawdziwą walkę – świat od czasu naszego wygnania z Raju.

Najbardziej wyróżniającą się postacią ikony jest Maria, obramowana czerwonym płedem, na którym spoczywa – kolorem życia, kolorem krwi. Chrześcijanie prawosławni zwa ją *Theotokos*: Bożą Rodzicielką lub Matką Boga. Jej cicha, lecz płynąca z całego serca zgoda na posłanie, jakie przyniósł jej Archanioł Gabriel, przywiodła ją do Betlejem, czyniąc tym samym z groty na skraju wioski centrum wszechświata. Ten, który był odległy, przybył tak blisko, wypełniając najpierw jej ciało, teraz zaś widzialnie stając się Ciałem.

Jak zwykle w ikonografii, wydarzenie główne znajduje się na pierwszym planie, uwolnione od otoczenia. Tak więc grota umieszczona jest za Marią z Dzieciątkiem, a nie wokół nich.

Narodziny mają miejsce w grocie, której używano jako stajenki. W rzeczywistości grota ta nadal istnieje w Betlejem. Modlą się w niej od stuleci niezliczeni pielgrzymi. Nie ma ona już wyglądu groty. W czwartym wieku, na rozkaz cesarza Konstantyna, została zamieniona na kaplicę. W tym samym czasie zbudowano nad nią bazylikę.

Dzięki ikonie widzimy, że narodziny Chrystusa nie dzieją się tylko dla nas, lecz dla całego stworzenia, łącznie ze zwierzętami, które nie mają głosu. Osiołek i krowa oznaczają „wszystkie stworzenia duże i małe”, zagrożone, karane, wykorzystywane przez ludzi. One również są ofiarami Upadku. Narodziny Chrystusa są dla nich tak samo ważne, jak dla nas.

W sposobie, w jaki Maria odwraca się od swego syna, jest coś, co uświadamia nam, że jej zmaganie różni się od zmagania Józefa. Wie ona doskonale, że jej dziecko nie posiada ziemskiego ojca, nie zna jednak przyszłości dziecka poza tym, co wynika z samych okoliczności jego narodzin – iż jego rządy będą ostro kontrastować z rządami królów. Władca wszystkiego rządzi ze złości w stajence. Jego śmierć na krzyżu nie zaskoczy jej. Zawiera się już w jego narodzinach.

Widzimy, że ciało Chrystusa-dziecka owinięte jest „w pieluszkę”. Na ikonach przedstawiających złożenie do grobu zobaczymy, że Chrystus odziany jest w opaski podobne do tych, jakimi powiązane miał ręce i nogi Łazarz na ikonie ukazującej jego wskrzeszenie przez Chrystusa*. Na ikonie Bożego Narodzenia złości wy-

* Por. J 11, 44 [przyp. tłum.].

OBLICZE ZBAWICIELA ORAZ IKONY ŚWIĄTECZNE

gładem bardzo przypomina trumnę. Ikona łączy tak życie i śmierć. Poeta Rilke rzekł, że nosimy w sobie własną śmierć od momentu narodzin*. Ikona Bożego Narodzenia mówi nam to samo. Nasze życie jest pewnym odcinkiem, którego długość ma o wiele mniejsze znaczenie niż czystość i prawda.

Niektóre wersje ikony zawierają więcej szczegółów, inne mniej.

Na ikonie widzimy zazwyczaj anioły oddające cześć Bogu, co stał się Człowiekiem. Choć sami rzadko uświadamiamy sobie ich obecność, anioły są głęboko zaplątane w sieć naszej historii; znamy imiona niektórych z nich. To doniosłe wydarzenie rozgrywa się zarówno dla nich, jak i dla nas.

Ikonoğraf posługuje się często przedstawieniem trzech Mędrców, którzy przybywają z daleka; bacznie obserwowali oni, co dzieje się na niebiosach, to zaś zawiodło ich na pielgrzymkę w celu złożenia hołdu królowi, który należy nie do jednego ludu, lecz do wszystkich ludzi, nie do jednego wieku, lecz do wszystkich wieków. Reprezentują oni świat poza judaizmem.

Następnie widzimy pasterzy, prostych ludzi, jacy zostali wezwani przez aniołów, by odpowiedzieć na Chrystusowe narodziny. Poprzez całą historię tak naprawdę to właśnie prości ludzie najbardziej bezkompromisowo trzymali się Ewangelii, nie grzebiąc Boga w przypisach do tekstów. To im, a nie mędrcom dane było usłyszeć chóry anielskie, śpiewające na Bożą chwałę.

W prawej dolnej części ikony umieszcza się często jedną lub dwie położne, kąpiące nowonarodzone dziecię. Szczegół ten oparty jest na tekstach apokryficznych, opowiadających o przygotowaniu, jakie czynił Józef przed położeniem Marii. Tym, co znają Stary Testament, przypomina się nieposłuszeństwo położnych względem egipskiego faraona: dzięki jednej z nich nie zamordowano Mojżesza zaraz po jego urodzeniu. Obecność położnej na

* Myśl ta przewija się przez liczne utwory Rilkego (m. in. dźwięczy w słynnym liryku, wieńczącym *Księgę obrazów*, zaczynającym się od słów: „Der Tod ist gross”). Znamienne kończy się *Czwarta elegia duinejska*:

„...Ale to: śmierć całą,
śmierć, jeszcze przed zaczęciem życia, tak
łagodnie zawrzeć w sobie i bez gniewu,
to nie do opisania”

(przeł. M. Jastrun, w: R. R. Rilke, *Poezje*, Kraków 1987, s. 207) [przyp. tłum.].

ikonie Bożego Narodzenia ma jeszcze inne, istotne znaczenie: podkreśla pełny udział Chrystusa w naturze ludzkiej.

Malarze ikon mogą opuścić lub zmienić niektóre szczegóły, zawsze jednak uwzględniają promień boskiego światła, łączący niebo z Dzieciątkiem. Częściowo odsłonięte koło na samej górze ikony symbolizuje Boga Ojca, zaś małe koło wewnątrz zstępującego promienia oznacza Ducha Świętego, Dziecię natomiast jest trzecią osobą Trójcy Świętej, Synem. Na każdym kroku, od ikonografii począwszy, przez tekst liturgiczny, na geście przeżegnania się skończywszy, Kościół dąży do wyznania wiary w Boga w Trójcy Świętej.

Niepełne koło wiąże się też z gwiazdą, jaka zaprowadziła mędrców do groty. W prawosławiu mówi się często o Chrystusie w kategoriach światła; to również jest zasugerowane przez promień łączący niebo ze stajenką. „Narodzenie Twoje, Chryste Boże nasz, zajaśniało światu światłością poznania prawdy”, śpiewa Kościół na Boże Narodzenie, Święto Narodzin Chrystusa w Ciele.

Ujęcie ikonograficzne narodzin Chrystusa niesie ze sobą radykalne następstwa społeczne. Narodziny te wydarzyły się tam, gdzie się wydarzyły, gdyż, jak dowiadujemy się od św. Mateusza, „nie było dla nich miejsca w gospodzie”^{*}. Ten, który przyjmuje wszystkich, sam nie zostaje przyjęty. Od pierwszej chwili jest kimś w rodzaju uciekiniera, co zresztą wkrótce potwierdzi się w dosłownym rozumieniu tego słowa, gdy wraz z Marią i Józefem ucieknie do Egiptu, pozostając w bezpiecznej odległości od żywiącego morderce zamiary Heroda. Później powie do swych zwolenników, objaśniając warunki zbawienia: „byłem przybyszem”^{**}, a przyjęliście mnie”^{***}. Jesteśmy zbawieni nie przez nasze osiągnięcia, lecz przez uczestnictwo w Bożym miłosierdziu – Bożej gościnności. Jeśli odwrócimy się od bezdomnych i pozbawionych środków do

* Wydaje się, że jest to przeoczenie Foresta: ten fragment pochodzi w rzeczywistości z Ewangelii wg św. Łukasza, a nie Mateusza (Łk 2, 7). Mateusz nie pisze wprost, że Święta Rodzina znalazła schronienie w grocie czy stajence, lecz mówi, że mędrcy szli za gwiazdą, która „zatrzymała się nad miejscem, gdzie było Dziecię” (Mt 2, 9) i „Weszli do domu” (Mt 2, 11) [przyp. tłum.].

** Angielska wersja tego cytatu z Ewangelii podaje „homeless”, czyli raczej „bezdomny”: stąd wywód Foresta w następnych zdaniach [przyp. tłum.].

*** Mt 25, 35 [przyp. tłum.].

Hykomai:
Janosian Gasm

Porządek Nabożeństw w miesiącu Styczniu

ROZDIESTWO CHRISTOWO

06.01.2001 /Sobota /- Wsienoszcznoje Bdienije z Wielkiego
Powieczerija Kopytów - 21⁰⁰

Wsienoszcznoje Bdienije z Wielkiego
Powieczerija oraz św.Liturgia -Kodeń - 24⁰⁰

07.01./Niedziela/ - PIERWSZY DZIEŃ BOŻEGO
NARODZENIA

- Wieczernia w Kodniu - 13⁰⁰

- Wieczernia w Olszankach- 14³⁰

08.01. /Poniedziałek/ - DRUGI DZIEŃ BOŻEGO
NARODZENIA

“SOBÓR PRIEŚWIATOJ BOHORODICY” Św. św.
Józefa Sprawiedliwego, Dawida Króla i Jakuba Brata
Pańskiego. Św.Liturgia w KODNIU - 10⁰⁰

09.01/Wtorek/ - TRZECI DZIEŃ BOŻEGO NARODZENIA

Apostola Pierwszego męczennika i Archidiacona Stefana
św. Liturgia w Kopytowie - 9⁰⁰

13.01./Sobota/ - PO BOŻYM NARODZENIU PRZED
OBJAWIENIEM. ZAKOŃCZENIE ŚWIĘTA BOŻEGO
NARODZENIA. Św.Melanii Rzymianki

św. Liturgia w Olszankach - 10⁰⁰

14.01./Niedziela -30-a/ OBRZEZANIE PAŃSKIE.

Św.BAZYLEGO WIELKIEGO. NOWY ROK.

Św. Liturgia Bazylego Wielkiego z molebniem
w Kodniu - 10⁰⁰

CHOINKA dla dzieci w Kodniu o godz.15⁰⁰

18.01./Czwartek/ WIGILIA OBJAWIENIA
DZIEŃ POSTNY

-Św. Liturgia Bazylego Wielkiego z wieczerni
Wielkie Poświęcenie Wody w KOPYTOWIE - 8⁰⁰

Wsienoszczojne Bdienije z Wielkiego Powieczeria
w KODNIU - 17⁰⁰

19.01./Piątek/- ŚWIĘTO OBJAWIENIA PAŃSKIEGO.
“Krieszczenije Hospoda Boha i Spasa naszeho
Iisusa Christa”
Św.Liturgia z Wielkim Poświęceniem Wody
w Kodniu - 10⁰⁰

20.01./Sobota/ - SOBÓR Św.JANA CHRZCICIELA
SOBOTA PO OBJAWIENIU.
Św.Liturgia w Olszankach - 10⁰⁰

21.01./Niedziela,31/PO OBJAWIENIU Św.Liturgia – Kodeń- 10⁰⁰

24.01./Środa/- Akatyst z Molebniem Ikonie Matki Bożej
“Mliekopitatelnicy” KODEŃ - 17⁰⁰

27.01./Sobota/ - ZAKOŃCZENIE ŚWIĘTA OBJAWIENIA.
Św.Równiej Apostołom Niny,oświecicielki
Gruzji. Św.Liturgia w Olszankach - 10⁰⁰

28.01./Niedziela- 32-/ - Św. Liturgia w Kopytowie - 9⁰⁰

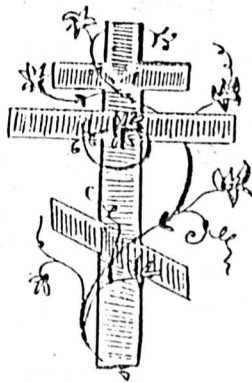
04.02./Niedziela o CELNIKU I FARYZEUSZU/
Św.Apostoła Tymoteusza. Św. Liturgia w Kodniu - 10⁰⁰

05.02./Poniedziałek/ - Akatyst z Molebniem do św.Ksenii
w Kodniu - 17⁰⁰

OGŁOSZENIA

12.08. /Sobota/ - “MALANKA” u Radziwiła”
Organizator: Młodzież Dekanatu Terespolskiego
Bilety i więcej informacji w Parafii

20.01 – 21.01. /Sobota – Niedziela/ - Festiwal Kołęd
Prawosławnych w Terespolu.

Pismo Parafii Prawosławnej
Św. Arch. Michała w Kodolu
21-509 Kodeń ul. Sławatycka 19
tel. 375-43-26